

รำสวยด้วยนาฏยศัพท์และภาษาท่ารำ

นาฏยศัพท์ หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง

นาฏยศัพท์ หมายถึง คำศัพท์ที่บัญญัติขึ้นในวงการนาฏศิลป์ไทย ใช้เรียกการปฏิบัติท่ารำ แยกตามลักษณะการใช้ แบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ หมวดนามศัพท์ คือ การเรียกชื่อลักษณะท่ารำ เช่น วงบน วงกลาง วงล่าง จีบหงาย จีบคว่ำ

ตัวอย่าง

1. วงบน ยืดเข่าปลายนิ้วเป็นเกณฑ์ สำหรับตัวพระ ยกสูงแค่ระดับแง่ศีรษะ สำหรับตัวนาง ยกสูงแค่หางคิ้ว

2. วงกลาง ยกแขนให้ส่วนโค้ง อยู่ข้างคล้ายวงสูง แต่ลดระดับ ให้แขนส่วนบนลาดลงต่ำมากๆ นิ้วอยู่ระดับศอก ให้ตรงกับ เกล็ดข้าง ซ้อนลำแขนขึ้นบนเล็กน้อย

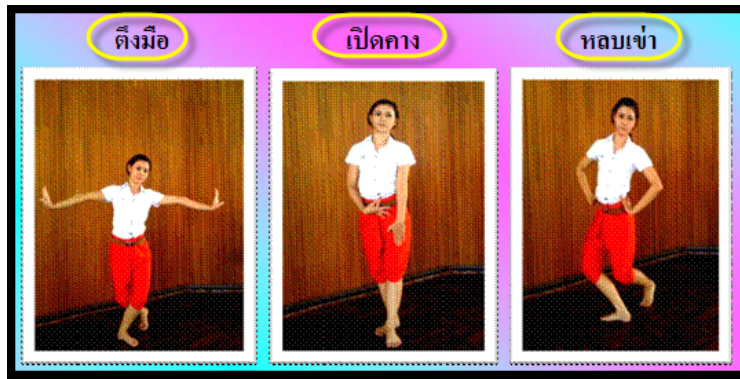
3. วงล่าง ทอดส่วนโค้งของลำแขนลงมาเบื้องต่ำ ลำแขนส่วนล่าง จะพลิกหรือหงาย ก็สุดแต่กริยามือ วงล่างนี้ ลำแขนส่วน ล่าง จะโค้งเข้าหาตัว ปลายมืออยู่ระดับหน้าท้อง (บางทีเรียกชายพก) ถ้าเป็นมือจับ จะเรียกว่า จับวงล่าง

4. จับ เป็นอาการของมือโดยการเอานิ้วชี้ กับนิ้วหัวแม่มือ บรรจบกัน ให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดข้อที่ 1 ของนิ้วชี้ ส่วนนิ้วที่ เหลือทั้ง 3 เขยิบตรง และกรีดยออกไปเป็นเหมือนรูปพัด หักข้อมือเข้าหา ลำแขนเสมอ จับมือมี 2 อย่าง คือ จับหงาย และจับคว่ำ

หมวดกริยาศัพท์ คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่ กดกลาง หลบเข้า เปิดกาง

หมวดนามศัพท์เบ็ดเตล็ด คือ การเรียกท่ารำ เช่น เหลื่อมเท้า จีบยาว แม่ท่า ชันเข้า ยืนเข้า ยืนเครื่อง การกระดกเท้า ทางตลาด
ทางโรง

ฝึกปฏิบัติรำวงมาตรฐานและรำเบ็ดเตล็ด

ความหมายของนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

จีบยาว หมายถึง กิริยาของมือจิบหงายที่ส่งลำแขนตั้ง

เหลื่อมเท้า หมายถึง กิริยาของการยืนที่เท้าไม่เสมอกันจะเหลื่อมเท้า ซ้าย หรือ ขวา ก็ได้

ภาษาท่ารำและการตีบท

ภาษาท่ารำทางนาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการพ้อนรำ อันเป็นพื้นฐานที่แสดงถึงอารยธรรมความรุ่งเรืองของชาติ หรืออารยชาติที่เก่าแก่อ้อมมีวัฒนธรรมทางด้าน คนตรี นาฏศิลป์ เป็นของตนเอง ท่าทางนาฏศิลป์นั้น มีกำเนิดมาจากท่าทางธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ เป็นพื้นฐาน ต่อมาได้พัฒนารูปแบบและประดิษฐ์ทำขึ้น เพื่อเป็นการสื่อความโดยเฉพาะ ท่าทางที่เรียนแบบธรรมชาติโดยปกติมนุษย์จะใช้ท่าประกอบคำพูด และเมื่อต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจใช้สีหน้าความรู้สึกประกอบคำพูดนั้นๆด้วย โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ภาษาท่าที่ใช้แทนคำพูด เช่น ท่าท่าน ท่าเรียก ท่าที่นี้ เป็นต้น

ท่าทำน ยกมือข้างใดข้างหนึ่งขึ้นตั้งฉาก ตามองที่มือยกขึ้น

ท่ากวัكمือ หรือ ท่าเรียก

ปาดมือกรีดนิ้วจิบเข้าหาลำตัวด้านหน้า แล้วปล่อยมือจิบเป็นตั้งวง ยกมือทั้ง 2 ข้างตั้งวงระดับสายตาข้างหนึ่ง ระดับหน้าอกข้างหนึ่ง กดข้อมือลงทั้ง 2 ข้าง เอียงศอกทางมือที่อยู่ระดับต่ำตามองคู่มือที่อยู่ระดับสูง

ท่าที่นี้

ก้านิ้วทั้งสามไว้โดยใช้หัวแม่มือกดไว้ ยกเว้นนิ้วชี้
กดข้อมือให้นิ้วชี้ลงบนพื้น มืออยู่ระดับหน้าท้อง

2.ภาษาท่าที่ใช้แสดงกิริยา อาการ เช่น ขึ้น เดิน นั่ง นอน ไหว้ เป็นต้น

ตัวอย่างภาษาท่าร่ำแสดงกิริยาอาการหรืออิริยาบถ

ทำยืน

ตัวพระ : ยืนให้ปลายเท้าซ้ายวางล้ำหน้าเท้าขวาเล็กน้อย เท้าขวายืนรับน้ำหนัก

มือซ้ายแนบลำตัว มือขวาทำสะเอว

ตัวนาง : มือซ้ายจับหงายที่ชายพก ศีรษะเอียงขวา

ทำไหว้ คือ การยกมือขึ้นทำท่าไหว้ระดับอก ให้ปลายนิ้วมือถึง

ท่าเดินพระนาง

ก้าวเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือทั้งสองหุบจีบ แล้วปล่อยให้มือขวาตั้ง
วงระดับหน้าท้องมือซ้ายเหยียดตั้งข้างลำตัว กลับมาเอียงขวา

3. ภาษาที่ใช้แสดงอารมณ์ภายใน เช่น รัก ชื่นชม อาย เสียใจ เป็นต้น

ตัวอย่างภาษาท่ารำที่แสดงอารมณ์ภายใน

ท่ารัก, ท่าชื่นชม

ประสานมือทั้ง 2 ข้างทาบกัน ปลายนิ้วอยู่ตรงไหล่ฐาน
ข้อศอกห่างจากลำตัวพอสมควร

ทำอวย

ใช้มือข้างใดข้างหนึ่งแตะแก้ม มืออีกข้างจับหลัง
เอียงไปหน้าตามมือที่แตะ

ทำเศร้าโศก

ประสานลำแขนส่วนล่างทิ้งมือระดับต้นขา
เดินก้มหน้าช้า ๆ ในลักษณะเซ

ในการรำร่าทำต่างๆเหล่านี้ ได้นำมาประกอบบทร้องเพลง คนตรี โดยมุ่งถึงความสวยงามของลีลาท่าทาง ทำร่า และจำเป็น
ต้องอาศัยความงามทางศิลปะวิธีการใช้ท่าทางประกอบบทร้อง บทพากย์ เจริจา และเพลงคนตรี ทางวิชานาฏศิลป์ เรียกว่า การตีบท
หรือการรำตามบท เช่น ทำร่าประกอบบทร้องเพลง สีนวล

บทร้องคำว่าสีนวล

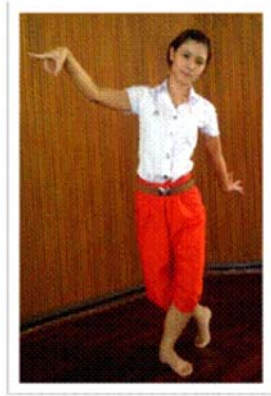
ท่ารำ ก้าวเท้าซ้าย เปิดส้นเท้าขวา มือซ้ายจับส่งหลังไปทางซ้าย มือขวาจับคว่ำด้านหน้าระดับสายตา งอข้อศอกเล็กน้อย

บทร้อง คำว่า ขวนขึ้น

ท่ารำ ก้าวเท้าขวา เปิดส้นเท้าซ้าย มือขวาจับส่งหลัง เอียงศีรษะทางขวา มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก

บทร้อง คำว่า เมื่อยามเช้า

ท่าขา ก้าวเท้าซ้าย มือซ้ายจับตั่งหลัง เอียงศีรษะ
ไปทางซ้าย มือขวาชี้ลงข้างหน้า

การสื่ออารมณ์ด้วยภาษาท่า

ผู้แสดง คือ ผู้ที่แสดงบทบาทตามเนื้อเรื่อง ต้องสามารถสื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้แสดงว่า ตามบทบาทนั้นมีความรู้สึกอย่างไร เช่น ชื่นชมยินดี สนุกสนาน หวาดกลัว ตกใจ ตีใจ เสียใจ โกรธแค้น ในทางนาฏศิลป์และการละครการที่ผู้แสดง สื่อสารอารมณ์ความรู้สึกออกมาโดยไม่มีบทพูดแต่จะมีลีลา ท่าทาง กิริยา เราเรียกว่าภาษาท่า

ท่าสนุกสนาน - รื่นเริง

จับหงายระดับสะเอวทั้ง 2 แล้วเปลี่ยนมือเป็นตั้งวงระดับหน้าอก

ทำยิ่งใหญ่

พระ : ก้าวเท้าซ้ายด้านหน้า มือซ้ายตั้งวงบัวบาน มือขวาดังวงระดับไหล่ สิริชะเอียงขวา

นาง : ก้าวเท้าขวา เปิดส้นเท้าซ้าย มือซ้ายตั้งวงบัวบาน มือขวาดังวงระดับไหล่ สิริชะเอียง

ระบำเบ็ดเตล็ด ชุด ตารีกีปัส

ตารีกีปัส เป็นการแสดงศิลปะพื้นเมืองภาคใต้ ที่แพร่หลายในหมู่ชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี การแสดงชุดนี้มีอุปกรณ์ ประกอบการแสดงคือพัด ผู้แสดงจะถือพัดสองมือรำรำตามจังหวะเพลงที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน ไพเราะ อ่อนหวานด้วยเสียง ไวโอลินกับจังหวะกลองรำมะนา อาจารย์สุนทร ปิยะสันต์ ร่วมกับคณะครูโรงเรียนยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง ได้ช่วยกันฟื้นฟูและถ่ายทอดสู่ชุมชน โดยนำไปแสดงในงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ที่จังหวัดชลบุรี เมื่อพ.ศ. 2552 เป็นการแสดงที่ทำให้ชื่อเสียงให้กับจังหวัดปัตตานี ต่อมาได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุดการแสดงเปิดสนาม งานกีฬาเขตประเทศไทยครั้งที่ 14 ของจังหวัดปัตตานี เมื่อพ.ศ. 2524

การแสดงตารีกีปัส อาจจะมีลีลาท่าทางที่แตกต่างกันไป ตามความเหมาะสมกับสถานที่และเวลาที่ใช้แสดง ซึ่งผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วน

การแต่งกาย สวมผ้าโสร่งยาวกรอมเท้าใส่เสื้อรัดอก ห่มสไบในลักษณะคลุมบ่า ประดับเครื่องประดับ สร้อยคอ ต่างหู เข็มขัด ผมหก้ามวยต่ำ ติดดอกไม้ไหวสีทองหรือเงินรูปครึ่งวงกลม

รูปภาพประกอบท่ารำ

ท่าที่ 1 คนตรีเดี่ยวขลุ่ย วิ่งชอยเท้าถี่ๆ ออกมายืนตั้งแถว

มือ

มือทั้งสองถือพัดหงายท้องแขนขึ้น หักข้อมือเข้าหาลำตัว พร้อมทั้งสะบัดพัดเบาๆ

ศีรษะและลำตัว หน้าตรง
 เท้า เมื่อดนตรีเริ่มเคาะขลุ่ย วิ่งซอทยเท้าถี่ๆ ออกมา

ท่าที่ 2 ท่าหมุนมือพัด

มือ (ถือพัด) มือซ้ายมีวนปล่อยคั้งวงบน มือขวาหงายมือระดับหัวเข็มขัดแล้วมีวนมือขวาจากหัวเข็มขัดขึ้นไปตั้งวงบนพลิกมือขวา ลงมาถือพัดในลักษณะหงายมือระดับเข็มขัด ปฏิบัติทำร่ำสลับกันไป

ศีรษะและลำตัว ลักคอขวา ดีไหล่ขวาไปข้างหลัง คึงไหล่ซ้ายมาข้างหน้าเล็กน้อย แล้วเปลี่ยนมาลักคอซ้าย ดีไหล่ซ้ายไปข้างหลัง คึงไหล่ขวามาข้างหน้าเล็กน้อย

เท้า เริ่มย่อเท้าซ้ายแล้วย่อสลับกันตามจังหวะ

* ปฏิบัติทำร่ำสลับกันไป แล้วย่อเท้าจัดแถวภายใน 1 เที้ยวเพลง *

ท่าที่ 3 ท่าถือพัดขนานระดับสะโพก

มือ (แถวซ้าย) ถือพัดไว้ด้านใน ก่อนไปทางสะโพกขวาพร้อมกับขยับมือกระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่อ

(แถวขวา) ถือพัดไว้ด้านใน ก่อนไปทางสะโพกซ้ายพร้อมกับขยับมือ กระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่อ

ศีรษะและลำตัว (แถวซ้าย) เอียงศีรษะขวา (แถวขวา) เอียงศีรษะซ้าย

เท้า ย่อเท้าทุกจังหวะเช่นเดียวกับท่าที่ 2 โดยย่อเท้าขวา -เท้าซ้าย หมุนรอบตัวเอง แยกออกโดยแถวด้านใน

* มือกระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่ำเท้าทั้งหมด 2 เที้ยวเพลง (ย่ำเท้าพร้อมกระดกพัดขึ้น 24 ครั้ง) เที้ยวเพลงที่ 2 จะหมุนตัวกลับมาหน้าตรงพอดี

ท่าที่ 4 ถือพัดขนานระดับสะโพก ปฏิบัติท่าที่ 3 อีกครั้ง แต่อยู่ในลักษณะตรงกันข้าม

มือ	(แถวซ้าย) ถือพัดไว้ด้านใน ก่อนไปทางสะโพกซ้ายพร้อมกับขยับมือกระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่ำ (แถวขวา) ถือพัดไว้ด้านใน ก่อนไปทางสะโพกขวาพร้อมกับขยับมือกระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่ำ
ศีรษะและลำตัว	(แถวซ้าย) เอียงศีรษะซ้าย (แถวขวา) เอียงศีรษะขวา
เท้า	ย่ำเท้าทุกจังหวะเช่นเดียวกับท่าที่ 2 โดยย่ำเท้าขวา – เท้าซ้าย หมุนรอบตัวเอง แยกออก โดยหมุนออกแถวด้านนอก

* มือกระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่ำเท้าทั้งหมด 2 เที้ยวเพลง (ย่ำเท้าพร้อมกระดกพัดขึ้น 24 ครั้ง) เที้ยวเพลงที่ 2 จะหมุนตัวกลับมาหน้าตรงพอดี *

ท่าที่ 5

	(แถวขวา) มือทั้งสองคว่ำพัดลงไขว่กันระดับเข็มขัด ให้หมุนมุมพัด ด้านในชนกันงอแขน
มือ	(แถวซ้าย) มือทั้งสองคว่ำพัดลงไขว่กันระดับเข็มขัด ให้หมุนมุม พัดด้านในชนกันงอแขน ศีรษะและลำตัว (แถวขวา) ตีไหล่ (เบี่ยงไหล่) ซ้ายไปข้างหลัง เอียงศีรษะขวา (แถวซ้าย) ตีไหล่ (เบี่ยงไหล่) ขวาไปข้างหลัง เอียงศีรษะซ้าย
ศีรษะและลำตัว	(แถวซ้าย) เอียงศีรษะซ้าย (แถวขวา) เอียงศีรษะขวา

เท้า

(แถวขวา) ย่ำเท้าขยับตามจังหวะ (แถวซ้าย) ย่ำเท้าขยับตามจังหวะ

ท่าที่ 6 กรีธาต่อเนื่องจากท่าที่ 5 ปฏิบัติท่าที่ 5 และท่าที่ 6 สลับกัน แถวตอน 2 แถว ซ้าย - ขวา

มือ

(แถวขวา) คลายมือแบหงายออกไปข้างลำตัวหงายพัดขึ้น

(แถวซ้าย) คลายมือแบหงายออกไปข้างลำตัวหงายพัดขึ้น

ศีรษะและลำตัว

(แถวขวา) ยึดตัวขึ้นตั้งไหล่ข้างซ้ายมาข้างหน้าเล็กน้อยคืนกลับที่เดิม แล้วยุบตัวลง เอียงศีรษะขวาเหมือนเดิม (ในช่วงที่คว่ำพัดนั้น เบียงไหล่ขวาออกไปข้างๆ ลำตัวพองหงายพัดตั้งไหล่ข้างเดิม คืนกลับมา)

(แถวซ้าย) ยึดตัวขึ้นตั้งไหล่ข้างขวามาข้างหน้าเล็กน้อยคืนกลับที่เดิม แล้วยุบตัวลง เอียงศีรษะซ้ายเหมือนเดิม (ในช่วงที่คว่ำพัดนั้นเบียงไหล่ขวาออกไปข้างๆ ลำตัวพองหงายพัดตั้งไหล่ข้างเดิมคืนกลับมา)

เท้า

(แถวขวา) เท้าทั้งสองเคลื่อนเท้าไปข้างๆ (แถวซ้าย) เท้าทั้งสองเคลื่อนเท้าไปข้างๆ

* ปฏิบัติท่าที่ 4 และ 5 สลับกัน ตะแคงตัวสวนแถวแทนที่กัน แถวซ้ายซ้อนหน้าแถวขวาเป็นแถวตรงในจังหวะท่อนเพลงที่ 2 จังหวะท่อนเพลงที่ 3,4 แยกแถวสลับไปอยู่แทนที่แถวซ้าย *

ท่าที่ 7

มือ

ส่งมือทั้งสองไปด้านข้าง มือซ้ายอยู่ระดับศีรษะ มือขวาอยู่ระดับข้อศอกของมือซ้าย หักข้อมือทั้งสองเข้าหาลำตัว (สลับพัดตามจังหวะ)

ศีรษะและลำตัว

ตีไหล่ในจังหวะที่ย่อเข้า ขวาไปด้านหลัง แล้วเอียงศีรษะซ้าย

เท้า

(แถวหน้า) ค่อยๆ นั่งลงบนส้นเท้า เข้าขวาเหนือมสูงกว่าเข้าซ้าย (แถวหลัง) ขาซ้ายยื่นเป็นหลัก เท้าขวาจรดปลายเท้าลงกับพื้น ย่อเข้า

* ปฏิบัติในา จังหวะเพลงแล้วปฏิบัติในทางตรงข้ามกันข้ามอีก 1 จังหวะ รวมเป็น 2 จังหวะเพลง*

ท่าที่ 8

มือ (ถือพัด) มือซ้ายม้วนปล่อยตั้งวงบน มือขวาหงายมือระดับหัวเข็มขัดแล้วม้วนมือขวาจากหัวเข็มขัดขึ้นไปตั้งวงบน พลิกมือขวาลงมาถือพัดในลักษณะหงายมือระดับเข็มขัด ปฏิบัติทำร่ายสลับกันไป

ศีรษะและลำตัว ดีไหล่ขวาไปข้างหลัง ดึงไหล่ซ้ายมาข้างหน้าเล็กน้อย เปลี่ยนมมาถักคอซ้าย ดีไหล่ซ้ายไปข้างหลัง ดึงไหล่ขวาไปข้างหน้าเล็กน้อย

เท้า เริ่มย่อเท้าซ้ายแล้วย่อเท้าขวาสลับกันตามจังหวะ

* ปฏิบัติทั้งหมด 4 เทียบเพลง*

ท่าที่ 9

มือ จังหวะที่ 1 ส่งมือทั้งสองไปด้านข้าง มือซ้ายอยู่ระดับศีรษะ มือขวาอยู่ระดับข้อศอกของมือซ้าย หักข้อมือทั้งสองเข้าหาลำตัว

มือ จังหวะที่ 2 มือซ้ายตั้งพัดอยู่ระดับหัวเข็มขัด มือขวาแขนดึงคว่ำพัดลง

มือ จังหวะที่ 3 มือซ้ายตั้งพัดระดับศีรษะ หักข้อมือเข้าหาลำตัว มือขวาแขนดึงหักข้อมือ

ศีรษะและลำตัว จังหวะที่ 1-2 เอียงศีรษะด้านขวา แล้วเปลี่ยนมาเอียงศีรษะซ้าย

ศีรษะและลำตัว จังหวะที่ 3 หมุนรอบตัวไปทางซ้ายแล้วหมุนกลับมาที่เดิมเอียงซ้าย

เท้า จังหวะที่ 1-2 ก้าวเท้าซ้ายแตะเท้าขวา ก้าวเท้าขวาแตะขาซ้าย

เท้า จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าขวาหมุนรอบตัว แล้วทอดขาขวาไปด้านข้าง ใช้ส้นเท้าวางเปิดปลายเท้าขึ้น

ท่าที่ 10

มือ มือทั้งสองงอแขนสลับมือคว่ำหงาย
 ศีรษะและลำตัว พัดในมือหงายเอียงศีรษะซ้าย – พัดนอกมือหงายเอียงศีรษะขวา สลับกัน
 เท้า เดินขโยกเท้าสลับกันเคลื่อนตัวไปตามจังหวะ

ท่าที่ 11

มือ มือทั้งสองงอแขนยกสูงด้านข้างระดับศีรษะ ขยับข้อมือหมุนเข้าออกตามจังหวะเพลง
 ศีรษะและลำตัว หันหลังชนกันขยับสะโพกขึ้นลงตามจังหวะเพลง
 เท้า ใช้เท้าที่อยู่ด้านนอกแตะจุมูกเท้าเปิดส้นเท้า ย่อเข่าลง

ท่าที่ 12

- มือ มือขวาอแนนหักข้อเข้าหาลำตัว - มือซ้ายอแนนต่อจากมือขวา มือซ้ายสูงอแนนหักข้อเข้าหาลำตัว- มือขวาอแนนต่อจากมือซ้าย
- ศีรษะและลำตัว เอียงศีรษะทางซ้าย แล้วเปลี่ยนศีรษะมาเอียงทางขวา
- เท้า ก้าวเท้าขวาและเท้าซ้าย - ก้าวเท้าซ้ายและเท้าขวา
ก้าวเท้าซ้ายหมุนรอบตัว และเดินแปรแถว

ท่าที่ 13

- มือ คนนั่ง มือถือพัดประสานกันที่อก สะบัดพัดตามจังหวะเพลง
- ศีรษะและลำตัว คนยืน อแนนสองข้างหงายลำอแนนตั้งพัด โบกพัดพลิกข้อมือ เข้าออกตามจังหวะเพลง
- เท้า คู่หน้าลงนั่งเท้าขวาไขว้ทับขาซ้าย คู่หลังยืนย่อเท้าตามจังหวะเพลง

ท่าที่ 14

- มือ สะบัดพัดเบาๆ ตามจังหวะ
- ศีรษะและลำตัว (คนนั่ง) เอียงศีรษะทางขวามองคนยืน
(คนยืน) เอียงศีรษะทางซ้ายมองคนนั่ง
- เท้า (คนนั่ง) ขยับจังหวะกระทบกัน 4 จังหวะ
(คนยืน) ก้าวเท้า 4 จังหวะ เท้าซ้าย - เท้าขวา เท้าซ้าย - เท้าขวา

ท่าที่ 15

- มือ มือซ้ายหักข้อมือคว่ำพัดลง - มือขวาอแขนตั้งหักข้อมือเข้าหาลำตัว
มือซ้ายเดินมือออกไปไว้ข้างๆตั้งพัดขึ้นอแขน ทำสลับไปมาตาม จังหวะเพลง
- ศีรษะและลำตัว มือซ้ายเข้าเอียงศีรษะขวา - มือซ้ายออกเอียงศีรษะซ้าย
- เท้า โขยกเท้าสลับไปมา

ท่าที่ 16

- มือ มือขวาอแขนหักข้อมือตั้งวงสูง - มือซ้ายสลับเข้าออกเหมือนเดิม
- ศีรษะและลำตัว มือซ้ายเข้าเอียงศีรษะขวา - มือซ้ายออกเอียงศีรษะซ้าย
- เท้า โขยกเท้าตามจังหวะเพลง

ท่าที่ 17

- มือ มือขวาอแขนหักข้อมือตั้งวงสูง - มือซ้ายสลับเข้าออกเหมือนเดิมจนจบจังหวะสุดท้าย
- ศีรษะและลำตัว มือซ้ายเข้าเอียงศีรษะขวา - มือซ้ายออกเอียงศีรษะซ้ายจนจบ จังหวะสุดท้าย
- เท้า จังหวะสุดท้ายถอนเท้าซ้ายก้าวเท้าขวาลงยึด-ยุบ วิ่งชอยเท้าเข้าหลังเวที

ฝึกทักษะรำวงมาตรฐานเพลงที่ **เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ** [1]

รำวงมาตรฐานพัฒนามาจากการรำไท่น มีทำรำประกอบทั้งหมด 10 เพลง เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญเป็นเพลงในลำดับที่ 2 ใช้ทำรำ 2 ทำประกอบคือ ทำแขกเต้าเข้ารัง-ทำผาลาเพียงไหล่ ผู้ประดิษฐ์ทำรำ คือ คุณครูสมุล ชมะกุลป์ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ผู้ประพันธ์บทร้อง คือ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลย์สงคราม ผู้ประพันธ์ทำนองเพลงท่านอาจารย์ มนตรี ตราโมท ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย ของกรมศิลปากร

ตารางแผนภูมิ ประกอบการตีเครื่องกำกับจังหวะ รำวงมาตรฐานเพลง ดวงจันทร์วัน

ตั้ง	ดับ	ตั้ง	ดับ	ตั้ง	ดับ	ตั้ง	ดับ
ดวงจันทร์	วันเพ็ญ	ลอยเด่น	อยู่ในนภา	ทรงกลด	สดสี	รัศมี	ทอแสงงามตา
แสงจันทร์	อร่าม	ฉายงาม	ส่องฟ้า	ไม่งาม	เท่าหน้า	นวลน่อง	ยองโย
งามเอย	แสนงาม	งามจริง	ยอดหญิงชาติไทย	งามวงทักคร	ยิ่งดวงคารา	จริตกิริยา	นึ่มนวลละไม
วาทา	กั้ววาล	อ่อนหวาน	จับใจ	รูปทรงสมส่วน	ย้วยวนหทัย	สมเป็นดอกไม้	ขวัญใจชาติเอย

1. ทำรำแขกเต้าเข้ารัง อธิบายทำรำ ลักษณะทำรำ มีสองจังหวะ เริ่มจากทางด้านขวาและสลับกลับมาด้านซ้าย โดยใช้มือขวาจับปกข้าง มือซ้ายจับหงายข้อมือต่อสอกมือขวาให้นิ้วชี้ของมือซ้ายจรดข้อสอกของมือขวาที่จับปกข้างและเอียงศีรษะไปทางเดียวกับมือที่จับต่อ สอก (ปฏิบัติสลับกันทั้งซ้ายและขวา)

2. ทำผาลาเพียงไหล่ อธิบายทำรำ ลักษณะทำรำ มีสองจังหวะ (ต่อจากทำแขกเต้าเข้ารัง) โดยมือขวาที่จับต่อสอกซ้ายให้ม้วนจับ กลับมือเป็นทำตั้งวงและ มือซ้ายที่จับปกข้างให้ม้วนจับหงายมือขวาอยู่ระดับเอวศีรษะเอียงม้วนมือตั้งวงบน

3. การกั้วเท่า ลักษณะการกั้วเท่า มีจังหวะที่หนึ่งและสองใช้การกั้วข้างจรดเท่าซ้ายและขวาสลับกัน (ในท่าแขกเต้าเข้ารัง)

จังหวะที่สามและสี่ ก้าวข้างเท้าซ้ายและหมุนตัวไปตามเท้า การก้าวเท้าไขว้หมุนตัวไปข้างหลัง และก้าวเท้าหมุนมาข้างหน้า ในท่า ผาลาเพียงไหล่

ข้อสังเกต เมื่อรำจบเพลง จะจบด้วยท่าผาลาเพียงไหล่ โดยใน 1 วรรค ของบทเพลงประกอบด้วย ท่ารำ ที่สมบูรณ์ตามคำอธิบายข้างต้น ฝึกปฏิบัติบ่อยๆ และผู้ฝึกต้องร้องเพลงและครบจังหวะตามบทเพลงให้ถูกต้องด้วยนะคะ

[1] เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ ที่มา : https://www.youtube.com/watch?v=a4jF_h5Yd0I